

LIETUVOS RESPUBLIKOS RIBOJAMŲJŲ PRIEMONIŲ DĖL KARINĖS AGRESIJOS PRIEŠ UKRAINĄ NUSTATYMO ĮSTATYMO AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į užsienio valstybių vykdomą karinę agresiją prieš Ukrainą ir poreikį Lietuvai papildomai, greta Europos Sąjungos nustatytų tarptautinių sankcijų, nacionaliniu lygiu taikyti sankcijas (ribojamąsias priemones) valstybėms agresorėms kaip užsienio politikos priemonę.

Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. vasario 24 d. rezoliucijoje Nr. XIV-930 „Dėl Rusijos ir Baltarusijos agresijos prieš Ukrainą“ konstatavo, kad Rusijos Federacijos veiksmai daro reikšmingą neigiamą poveikį ne tik Europos Sąjungos ir Šiaurės Atlanto sutarties organizacijos (NATO), labiausiai – Rytų, narių, bet ir visos Europos saugumui. Lietuvos Respublikos Seimas 2022 m. gegužės 10 d. pripažino Rusijos Federacijos vykdomą karą prieš Ukrainą ukrainiečių tautos genocidu, o Rusijos Federaciją, kurios karinės pajėgos sąmoningai ir sistemingai renka bombarduoti civilinius objektus, – terorizmą remiančia ir vykdančia valstybe. Atsakomybė už Rusijos karą prieš Ukrainą tenka ir Baltarusijai. Rusija nuo karo pradžios naudojasi Baltarusijos teritorija, dislokuoja joje savo karius. Pabrėžtina, kad didžioji dauguma Rusijos piliečių palaiko savo šalies agresorės karinius veiksmus, nesiima veiksmų stabdyti savo šalies režimo agresiją, todėl atsakomybė tenka ir tų šalių piliečiams. Siekiant pakeisti jų nusistatymą, tikslinga nustatyti ribojamąsias priemones, susijusias su galimybe Rusijos ir Baltarusijos piliečiams lankytis Lietuvoje ir atvykti į Europos Sąjungos teritoriją.

Šiuo metu Lietuvoje yra įvesta nepaprastoji padėtis dėl Rusijos Federacijos veiksmų, kurie kelia grėsmę pirmaeiliams Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams, be kita ko, patikimai valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrolei ir apsaugai.

Kol kas išlieka grėsmė visuomenės rimčiai:

- dėl prieš Ukrainą vykdomos karinės agresijos daromi nusikaltimai žmoniškumui, nemažėja karo nusikaltimų prieš Ukrainos civilius gyventojus, vykdomas valstybinis terorizmas, nuolat daromi tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimai, lėmę humanitarinę ir pabėgėlių iš Ukrainos krizę;

- intensyvėja Rusijos Federacijos atakos prieš Ukrainos civilinę ir kritinę infrastruktūrą;
- Rusijos Federacijos viešojoje erdvėje vis dažniau užsimenama apie branduolinio ginklo panaudojimo galimybes;

- tęsiamas Rusijos Federacijos karių ir ginkluotės telkimas Baltarusijos Respublikos teritorijoje;

- Europos Parlamentas savo rezoliucija paskelbė Rusijos Federaciją terorizmą remiančia valstybe;

- Rusijos Federacija toliau atvirai ir intensyviai išsako grasinimų Ukrainą remiančioms valstybėms, kartu niekindama jų nepriklausomybę, teritorinį vientisumą, puoselėjamas vertybes, istoriją ar netgi neigdama jų egzistavimą;

- Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos valdžios institucijų nurodymu ar su jų žinia sudarytos palankios sąlygos vykdyti hibridines atakas ir įvairiausio pobūdžio provokacijas prieš Lietuvos Respubliką.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis Tarptautinių sankcijų įstatymo II¹ skyriumi, kuriame įtvirtinta galimybė Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyti ribojamąsias priemones siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo ir užsienio politikos interesus, kiek tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams ir Europos Sąjungos teisei, yra tikslinga priimti konkrečias ribojamąsias priemones – sugriežtinti užsieniečių

vizų režimą, sustabdyti Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimą ir nagrinėjimą Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje, taip pat reglamentuoti Rusijos Federacijos piliečių vykimo per Europos Sąjungos išorės sieną ribojimą, t. y. per Europos Sąjungos išorės sieną į Lietuvos Respublikos teritoriją būtų įleidžiami tik nustatytus kriterijus atitinkantys Rusijos Federacijos piliečiai.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo įstatymu nustatytos ribojamosios priemonės papildytų jau įtvirtintą teisinį reguliavimą dėl įvairių ribojimų, susijusių su užsienio valstybių veiksmais ir agresija prieš Ukrainą, kitų institucijų valdymo srityse, pavyzdžiui:

- Lietuvos radijo ir televizijos komisija dėl karo prieš Ukrainą 2022 m. vasario 25 d. ir balandžio 20 d. sprendimais yra **sustabdžiusi laisvą 35 televizijos programų priėmimą** Lietuvos Respublikos teritorijoje;

- Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos finansų ministro 2022 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 1K-237, yra nustatytas **galimų projektų, finansuojamų iš 2021–2027 m. ES investicijų programos, ir plano „Naujos kartos Lietuva“ veiklų vykdymo teritorijos ribojimas** (projektų veiklos negali būti vykdomos Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos teritorijose);

- pagal Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2022 m. kovo 31 d. įsakymą Nr. 1V-255 „Dėl 2014–2020 m. Europos kaimynystės priemonės bendradarbiavimo per sieną programų įgyvendinimo“ yra nurodyta nevykdyti su 2014–2020 m. Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bei Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo per sieną programų įgyvendinimu susijusių veiklų su Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos institucijomis, **nemokėti lėšų projektų partneriams iš Rusijos ir Baltarusijos** ir kt.;

- pagal 2023 m. balandžio 1 d. įsigaliosiantį Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. IX_705 1, 2, 3, 9, 12, 16, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45¹, 46 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymą, nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai, **kurie turi Rusijos ar Baltarusijos pilietybę**, bet neturi Lietuvos pilietybės, iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos įsigytus ir **turimus ginklus privalo ne vėliau kaip per vienus metus parduoti arba juos perduoti sunaikinti**. Pardavus ar perdavus ginklus, šiems asmenims išduoti leidimai laikyti ginklus ar leidimai nešiotis ginklus bus panaikinami. Jei asmenys to nepadaro per nurodytą terminą, jų turimi leidimai laikyti ar nešiotis ginklus panaikinami, o turimi ginklai paimami Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo (41 str.) nustatyta tvarka;

- 2023 m. gegužės 1 d. įsigaliosiančiu Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymo Nr. I-1513 2, 6, 11 2, 6, 11, 12, 78, 79, 81, 82, 83, 84 straipsnių ir keturioliktojo skirsnio pavadinimo pakeitimo įstatymu pakeistame 11 straipsnyje nustatoma, kad Lietuvos Respublikos visoje ar dalyje teritorijos įvedus nepaprastąją padėtį **nepaprastosios padėties metu negali būti sudaromos darbo sutartys su jūrininkais, kurie yra valstybių, dėl kurių veiksmų Lietuvos Respublikoje įvesta nepaprastoji padėtis, piliečiai**, išskyrus asmenis, kurie turi dokumentą, suteikiantį ar patvirtinantį teisę gyventi Lietuvos Respublikoje;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais yra patvirtintas sąrašas valstybių ir teritorijų (tarp jų ir Rusijos Federacija bei Baltarusijos Respublika), kurioms gali būti taikoma Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 45 straipsnio 2¹ dalis, nustatanti su tomis teritorijomis susijusius **ribojimus viešųjų pirkimų srityje**.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Sankcijų grupės (vadovė Renata Jasilionytė, tel. 8 706 52521) patarėja Agnė Sakalauskaitė, tel. 8 706 52811, el. p. agne.sakalauskaite@urm.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvoje nėra nacionaliniu lygiu nustatytų ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą. Pagal galiojantį Tarptautinių sankcijų įstatymą, Lietuvoje šiuo metu įgyvendinamos Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų nustatytos sankcijos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu numatomas naujas reglamentavimas nustatant konkrečias ribojamąsias priemones dėl užsienio šalių vykdomos karinės agresijos prieš Ukrainą, taip pat siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo ir užsienio politikos interesus.

Įstatymo projekto 2 straipsnyje įtvirtinta, kad nurodytos ribojamosios priemonės nustatomos ir įgyvendinamos Tarptautinių sankcijų įstatymo II¹ skyriuje nustatyta tvarka.

Įstatymo projekto 3 straipsnyje nurodomos konkrečios nustatytos ribojamosios priemonės:

- Sustabdomas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti vizas priėmimas ir sprendimų dėl šių prašymų priėmimas Lietuvos Respublikos vizų tarnybose užsienyje, išskyrus, kai dėl vizų išdavimo tarpininkauja Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.
- Sustabdomas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti nacionalines vizas priėmimas per išorės paslaugų teikėją užsienyje.

Šią priemonę siūloma nustatyti atsižvelgiant į tai, kad nuo 2023 m. liepos 1 d. įsigalios Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – UTPĮ) nuostatos, pagal kurias sudaroma galimybė užsieniečiams prašymus dėl nacionalinių vizų teikti Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) užsienyje per išorės paslaugų teikėjus (Lietuvos Respublikos vizų tarnybos užsienyje nuo 2023 m. liepos 1 d. nebeišduos nacionalinių vizų, išduos tik Šengeno vizas) ir siekiant užtikrinti Įstatymo projekto 3 straipsnio 1 ir 4 dalyse siūlomų nustatyti ribojamųjų priemonių veiksmingumą. Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiai, kuriems taikytinos atvykimą ribojančios priemonės, į Lietuvą galės atvykti su Šengeno viza, kuri galės būti išduota, jeigu dėl jos išdavimo tarpininkaus Užsienio reikalų ministerija. Ši ribojamoji priemonė galėtų būti taikoma tik nuo 2023 m. liepos 1 d., kadangi nuo šios datos įsigalios minėti UTPĮ pakeitimai.

- Sustabdomas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje priėmimas per išorės paslaugų teikėją užsienyje, išskyrus užsieniečius dėl kurių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais tarpininkauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliota institucija.

Nuo 2023 m. sausio 1 d. sudaryta galimybė užsieniečiams prašymus dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo teikti užsienyje per Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) atrinktus išorės paslaugų teikėjus. Atsižvelgiant į Įstatymo projekte siūlomas nustatyti ribojamąsias priemones, susijusias su vizų išdavimu ir atvykimo į Lietuvą ribojimu, bei siekiant užtikrinti šių priemonių veiksmingumą ir nesudaryti galimybės Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiams esant užsienyje teikti prašymus dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje, siūloma sustabdyti prašymų dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo priėmimą užsienyje. Tokiu būdu būtų užtikrinta, kad į Lietuvą atvyktų tik tie Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiai, kuriems netaikytinos atvykimą ribojančios priemonės, arba kuriems tarpininkauja Užsienio reikalų ministerija. Pažymėtina, kad Vyriausybės nustatytais atvejais Vyriausybės įgaliota institucija galėtų tarpininkauti dėl išimties tokius prašymus priimti.

- Rusijos Federacijos piliečių vykimui per Europos Sąjungos išorės sieną į Lietuvos Respublikos teritoriją taikomas individualus papildomas išsamus patikrinimas dėl jų atvykimo keliamos grėsmės Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, viešajai tvarkai, viešajai politikai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams, išskyrus atvejus, kai jie atitinka 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 2016/399 dėl taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Sąjungos kodekso su visais pakeitimais (toliau – Šengeno sienų kodeksas) nustatytas atvykimo sąlygas ir bent vieną iš nurodytų sąlygų

- Sustabdomas Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečių prašymų dėl Lietuvos Respublikos elektroninio rezidento statuso suteikimo priėmimas ir Lietuvos Respublikos elektroninio rezidento elektroninės atpažinties ir elektroninio parašo priemonėse, išduotose Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiams, įrašytų galiojančių elektroninės atpažinties sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų galiojimas.

- Užsienietis, kuriam UTPI nustatyta tvarka suteiktas Lietuvos Respublikos elektroninio rezidento (toliau – e. rezidentas) statusas, gali naudotis Lietuvos Respublikoje teikiamomis administracinėmis, viešosiomis ar komercinėmis elektroniniu (nuotoliniu) būdu teikiamomis paslaugomis (toliau – paslaugomis). Ši priemonė siūloma, kadangi užsienietis e. rezidento statusą gali įgyti ne tik būdamas Lietuvos Respublikoje, bet ir būdamas užsienyje per išorės paslaugų teikėjus ir naudotis paslaugomis (prisijungti prie Elektroninių valdžios vartų, pasirašyti dokumentus elektroniniu parašu, steigti įmonę) tiek būdamas Lietuvoje, tiek ir už jos ribų.

Duomenys apie Lietuvos Respublikos elektroninio rezidento elektroninės atpažinties ir elektroninio parašo priemonių (toliau – e. rezidento kortelė) išdavimą:

– 2021 m. e. rezidento kortelės išduotos 14 Baltarusijos Respublikos piliečių (Rusijos Federacijos piliečiams e. rezidento kortelės nebuvo išduotos);

– 2022 m. e. rezidento kortelės išduotos 21 Baltarusijos Respublikos ir 19 Rusijos Federacijos piliečių;

– iš viso per 2021 m. ir 2022 m. Baltarusijos Respublikos ir Rusijos Federacijos piliečiams išduotos 54 e. rezidento kortelės.

Įstatymo projekte nustatyta, kad nurodytos ribojamosios priemonės taikomos vienus metus nuo įstatymo įsigaliojimo dienos. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nustačiusi poreikį pratęsti ribojamųjų priemonių taikymo terminą, inicijuoja atitinkamo įstatymo dėl ribojamųjų priemonių galiojimo termino pratęsimo projektą.

Projekte siūlomų ribojamųjų priemonių kompleksas vertintinas kaip optimalus ir subalansuotas; esamų grėsmių akivaizdoje visos priemonės yra reikalingos ir tikslinės, taikytinos išimtinai reaguojant į esamas grėsmes, todėl jų taikymas nekels nepatogumų Lietuvos gyventojams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamo poveikio priėmus Įstatymą nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Priimtas Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai nedarys.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Priimtas Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai nedarys.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, naujų teisės aktų priimti, galiojančių teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymų projektuose nėra sąvokų ar jas įvardijančių terminų, kuriuos reikėtų įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai pagal Europos žodyną „Eurovoc“: tarptautinės sankcijos, ribojamosios priemonės.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
